

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**Методологічні підходи застосування електронного врядування
в публічному управлінні**

ЗАВДАННЯ
для комплексної контрольної роботи
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії
зі спеціальності **074 Публічне управління та адміністрування**
(шифр і назва спеціальності)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою, протокол№..... від..... (до 25.04.2016)

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Метою проведення комплексних контрольних робіт (ККР) з навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні» є заміри залишкових знань здобувачів.

Проведення ККР необхідне в наступних випадках:

- а) проведення самоаналізу ВНЗ (в т.ч. акредитаційного);
- б) проведення самоаналізу спеціальності (в т.ч. акредитаційного);
- в) проведення акредитаційної експертизи;
- г) формування акредитаційної справи.

ККР є обов'язковим елементом комплексу матеріалів навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни, яке входить до складу освітньо-наукової програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії по спеціальності 074 Публічне управління та адміністрування.

ККР є способом діагностики якості вищої освіти.

До виконання ККР залучаються всі здобувачі спеціальності 074 Публічне управління та адміністрування всіх форм навчання, після завершення ними вивчення даної дисципліни. У цих заходах мають прийняти участь не менше 90% спискового складу здобувачів, які перевіряються.

ККР з навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні» розробляється у відповідності до програми навчальної дисципліни.

Пакет ККР з навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні» включає мінімум 30 варіантів.

Кожен варіант складається з чотирьох практичних завдань для контролю теоретичних знань і практичних навичок здобувача.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за виконання всіх завдань комплексної контрольної роботи, - 100.

Розподіл балів за виконання кожного завдання ККР наведено у розділі 3.

Тривалість виконання ККР з навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні» – 90 хвилин.

Пакети ККР розроблено кафедрою державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки.

До складу пакетів ККР входить:

1. Програма навчальної дисципліни.
2. Анотація до комплексної контрольної роботи.
3. Комплексна контрольна робота з дисципліни.
4. Критерії оцінювання виконання завдань комплексної контрольної роботи.
5. Рецензія на комплексну контрольну роботу.
6. Перелік довідкової літератури, використання якої дозволяється при виконанні комплексної контрольної роботи.

Наслідки (результати) виконання ККР з навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні» є предметом ретельного аналізу кафедрою державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки з метою виявлення недоліків у підготовці здобувачів і розробки заходів по їх усуненню.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОМПЛЕКСНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

2.1. Зразок ККР

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. С. Кузнеця

Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр

Галузь знань: «Державне управління»

Спеціальність 074 Публічне управління та адміністрування

Семестр:

Навчальна дисципліна: «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні»

Завдання 1. Охарактеризуйте проекти у публічному адмініструванні: проекти історичні та сучасні; різниця між «нормальною/функціональною» і «проектною» діяльністю.

Завдання 2. Керівник органу місцевої державної адміністрації доручив Вам підготувати пропозиції щодо застосування технології e-government у конкретно-соціологічних дослідженнях. Надайте характеристику технології e-government та можливості її застосування у конкретно-соціологічних дослідженнях.

Завдання 3. Від керівника підрозділу Ви отримали доручення виробити пропозиції щодо удосконалення технології реалізації адміністративних процесів за технологією e-government. Розкрийте основні принципи і методи роботи e-урядування.

Завдання 4. Вам, як випускнику магістратури за спеціальністю «Публічне адміністрування», Ваш керівник доручив розробити пропозиції щодо порядку оцінки ефективності системи публічного адміністрування і електронного врядування. Визначте критерії та методи, що необхідні для забезпечення результативності функціонування процесів та управління ними.

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки

Протокол № від «» _____ 2016 р.

Завідувач кафедри

державного управління, публічного адміністрування та
регіональної економіки

д.е.н., проф.

Н. Л. Гавкалова

Екзаменатор:

державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки

к.е.н., доц.

О.О. Петряєв

2.2. Перелік завдань, які включено до складу ККР

1. Охарактеризуйте електронне урядування: поняття, сутність, актуальність, та мотивація запровадження та функціонування.
2. Визначте поняття, принципи та інформаційно-технологічні аспекти електронного врядування.
3. Розкрийте основні принципи і методи роботи е-урядування.
4. Надайте характеристику складовим електронного уряду: приклади інформаційних систем електронного врядування.
5. Розкрийте сутність методології проектування, впровадження та наповнення компонент електронного уряду на різних рівнях державного управління.
6. Охарактеризуйте нормативно-правове та організаційне забезпечення впровадження електронного уряду.
7. Дайте характеристику інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування в рамках функціонування інформаційної системи "Електронний уряд".
8. Визначте архітектурні моделі електронного уряду: інтеграція і взаємодія складових електронного державного управління.
9. Назвіть моделі опису архітектури електронного уряду.
10. Розкрийте сутність проблеми цифрової нерівності в контексті побудови е-уряду.
11. Вкажіть шляхи подолання цифрової нерівності в Україні та світі.
12. Охарактеризуйте проекти у публічному адмініструванні: проекти історичні та сучасні; різниця між "нормальною/функціональною" і "проектною" діяльністю.
13. Визначте програми, проекти і завдання як об'єкти управління.
14. Розкрийте сутність управлінських проблем.
15. Охарактеризуйте проект як один з засобів рішення проблем.
17. Розкрийте сутність організації і управління проектом за технологією e-government.
18. Розкрийте сутність процесного підходу до публічного адміністрування та електронного врядування.
19. Дайте характеристику управління системами і процесами: традиційний і сучасний підходи.
20. Визначте процеси, необхідні для системи публічного адміністрування і електронного врядування, та їхнє застосування на всіх рівнях в публічній організації.
21. Визначте послідовність та взаємодію процесів та побудову системи процесів.

22. Визначте критерії та методи, що необхідні для забезпечення результативності функціонування процесів та управління ними.

23. Визначте ресурси та інформацію, необхідну для підтримання функціонування та моніторингу цих процесів.

24. Розкрийте сутність моніторингу, вимірювання та аналізування процесів.

25. Охарактеризуйте розробку заходів, необхідних для досягнення запланованих результатів та постійного поліпшення цих процесів.

26. Дайте характеристику міжнародному стандарту ISO 9004:2000 Quality management systems Guidelines for performance improvements (Системи управління якістю, Настанови щодо поліпшення діяльності).

27. Дайте характеристику Державному стандарту України ДСТУ ISO 9004-2001 Системи управління якістю, Настанови щодо поліпшення діяльності

3. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОМПЛЕКСНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Виконання кожного завдання комплексної контрольної роботи оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Розподіл балів за виконання завдань комплексної контрольної роботи наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Розподіл балів за завданнями для комплексних контрольних робіт

Завдання ККР (у кожному варіанті)	Комплексна контрольна робота							Сума балів
	ЗККР1	ЗККР2	ЗККР3	ЗККР4			...	
Максимальна кількість балів	20	25	25	30				100

ЗККР – завдання для комплексної контрольної роботи.

Критерії оцінювання комплексної контрольної роботи з навчальної дисципліни “Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні”

Контроль з навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні» здійснюється у письмовій формі білетами з дисципліни, з максимальною оцінкою 100 балів.

Білет складається з чотирьох завдань: з одного стереотипного, двох діагностичних та одного евристичного завдань, які перевіряють рівень оволодіння студентами професійними компетенціями з теоретичних основ електронного врядування, а також умінь спланувати, організувати, проконтролювати, мотивувати адміністративну діяльність за технологією електронного врядування.

Стереотипне завдання розкриває рівень оволодіння студентами професійними компетенціями з уміння теоретичного обґрунтування основних законів, закономірностей та принципів електронного врядування стосовно застосування їх у практичній діяльності, в тому числі з урахуванням досвіду європейських країн у сфері електронного врядування.

Діагностичне завдання розкриває рівень оволодіння студентами професійними компетенціями з аналізу умов та досвіду організації адміністративної діяльності за технологією електронного врядування та новітніх концепцій менеджменту при управлінні публічними установами.

Евристичне завдання розкриває рівень оволодіння студентами професійними компетенціями з використання технологіями електронного врядування, в тому числі при виконанні адміністративної діяльності в органах державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Для оцінки письмової екзаменаційної роботи використовуються такі критерії.

90 – 100 балів ставиться за глибоке засвоєння програмного матеріалу, засвоєння рекомендованої літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами використання базових інструментів публічного менеджменту і вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв’язання ситуацій. Відповідь на теоретичне питання має бути вірною та повною, оформлення відповіді - акуратним, логічним і послідовним. Практичне завдання виконане як з використанням типового алгоритму, так і

за самостійно розробленим алгоритмом, висновки до завдань аргументовані та обґрунтовані, викладені у логічній послідовності на дуже високому рівні і на їх основі запропоновані рекомендації і заходи.

82 – 89 балів ставиться, якщо теоретичні запитання розкрито повністю, з викладанням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного і додаткового матеріалу; зроблено висновки та узагальнення. При виконанні практичних завдань слухач ефективно застосовує системні знання навчального матеріалу, що передбачено навчальною програмою. Практичне завдання виконане з використанням як типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом, зроблені аргументовані висновки, запропоновані типові рекомендації. Оформлення виконання практичних завдань має бути акуратним.

74 – 81 балів ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних завдань. Теоретичне запитання розкрито повністю, викладено згідно з програмним матеріалом дисципліни. При виконанні практичних завдань слухач ефективно застосовує глибокі знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконане з використанням типового алгоритму, за результатами розрахунків зроблені аргументовані висновки. При виконанні практичних завдань слухач припускає окремих неточностей, які суттєво не впливають на повноту і змістовність відповідей. Оформлення виконання практичних завдань має бути акуратним, містити обґрунтовані висновки, викладені у логічній послідовності.

64 – 73 балів ставиться за умови, коли теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з матеріалом дисципліни. При виконанні практичних завдань слухач активно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконане в цілому правильно, з використанням типового алгоритму, але при його виконанні слухач припускається окремих несуттєвих помилок, висновки за одержаними результатами вирішення задач не зовсім повні, рекомендації відсутні. Оформлення роботи має бути акуратним.

60 – 63 ставиться за умови, коли теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з матеріалом дисципліни. При виконанні практичних завдань слухач активно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконане в цілому правильно, з використанням типового алгоритму, але при його виконанні слухач припускається окремих помилок, висновки за одержаними результатами вирішення задач не повні, рекомендації відсутні. Оформлення роботи має бути акуратним.

Менш 60 балів ставиться за умови, коли теоретичні запитання розкриті неповно або зовсім не розкрито. При виконанні практичних завдань слухач припускається досить великої кількості грубих помилок, стикається зі значними труднощами при аналізі публічних явищ та процесів. Слухач виявляє недостатній ступінь оволодіння професійними компетенціями, що

передбачені навчальною програмою.

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS.

Кожне завдання білета оцінюється окремо на основі бальної шкали, яка надана в таблиці 3.2. Підсумкова оцінка за комплексну контрольну роботу складається як сума всіх балів за виконання всіх завдань.

При цьому, якщо при виконанні будь-якого ЗККР допущена незначні помилки, але вірний хід роботи, то максимальна оцінка за таке ЗККР зменшується на 1-2 бали, при наявності значних помилок, або виконання тільки частини певного ЗККР максимальна оцінка за таке ЗККР зменшується на 5-10 балів. У разі якщо завдання не вирішена здобувач отримує за нього 0 балів.

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей зрізу залишкових знань здобувачів та іншої академічної документації.

4. РЕЦЕНЗІЯ НА КОМПЛЕКСНУ КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

Рецензія

на пакет комплексних контрольних робіт
з навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного
врядування в публічному управлінні»
спеціальності 074 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

Комплексні контрольні роботи з навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні» підготовлені викладачами кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця для визначення рівня засвоєння знань слухачами магістратури спеціальності 074 Публічне управління та адміністрування, які завершили вивчення даної дисципліни.

Завдання до комплексних контрольних робіт включають найбільш значущі складові програми навчальної дисципліни, передбачають уміння ефективно використовувати набуті теоретичні знання на практиці та характеризуються високим рівнем професійного спрямування. Вирішення завдань контрольних робіт вимагатиме від студентів використовувати інтегрованих та комплексних знань програмного матеріалу навчальної дисципліни, а не знань за окремими темами та розділами навчальної дисципліни. Підготовлені завдання узгоджені з робочою програмою та затверджені на засіданні випускової кафедри.

Підготовлені контрольні роботи включають 30 варіантів завдань рівного рівня складності. Запропоновані кафедрою критерії оцінювання завдань комплексних контрольних робіт дозволяють об'єктивно та обґрунтовано визначити результати їх виконання студентами.

Виконання комплексної контрольної роботи потребує наявності якісних знань у студентів, що не вимагає від студента при цьому виучування положень, що періодично переглядаються та змінюються. У зв'язку з цим надана студентам можливість використовувати під час виконання комплексних контрольних робіт чинних редакцій законів України є цілком логічною та обґрунтованою.

Вважаю, що пакет комплексних контрольних робіт з навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного урядування в публічному управлінні», що рецензується, може бути рекомендований до застосування під час перевірки знань аспірантів (PhD) за освітньо-науковою програмою "Публічне управління та адміністрування" галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Завідувач кафедри

RRRRRRRRRRRRRR

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

5.1. Основна

1. Данилин А. В. Электронные государственные услуги и административные регламенты: от политической задачи к архитектуре "электронного правительства" / А. В. Данилин. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 336 с.
2. Клименко І. В. Технології електронного урядування / І. В. Клименко, К. О. Линьок. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 192 с.
3. Матвієнко О. Основи організації електронного документообігу : навч. посібн. / О. Матвієнко, М. Цивін. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 112 с.
4. Шевчук О. Б. Електронний уряд / О. Б. Шевчук, О. П. Голобуцький. – К. : Атлант UMS, 2002. – 173 с.

5.2. Додаткова

5. Денисова И. П. Социальная политика : учебник / И. П. Денисова, Л. Р. Клиновенко. – М. : Феникс, 2009. – 352 с.
6. Діденко А. Н. Сучасне діловодство : навч. посібн. / А. Н. Діденко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 2000. – 384 с.
7. Електронна демократія: сподівання та проблеми / Дж. Кедді, К. Вергез; [пер. з англ. С. Соколик, О. Орель, К. Гомма]. – К. : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2009. – 164 с.
8. Інформатизація управління соціальними системами: Орг.-правові

питання теорії та практики : навч. посібн. / В. Д. Павловський, Р. А. Калюжний, В. С. Цимбалюк та ін. ; за заг. ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного. – К. : МАУП, 2003. – 336 с.

5.3. Ресурси Інтернет

9. Агармизян И. Мировой опыт реализации концепции электронного правительства [Электронный ресурс] / И. Агармизян. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com/rus/docs/government/analytics/e-government.doc>.
10. Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия [Электронный ресурс] / И. А. Василенко. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Vasil/index.php.
11. Глосарій термінів Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.dovidka.com.ua/p.html#Enterprise_policy.
12. Данилин А. В. Технологии интеграции государственных информационных систем и организации межведомственного взаимодействия [Электронный ресурс] / А. В. Данилин. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com/rus/docs/government/analytics/integration.doc>.
13. Концепція реформування публічної адміністрації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/administr/Koncrpciya_reform_pabl_admin_2.doc.
14. Концепція формування та функціонування інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stc.gov.ua>.
15. Корнеева Т. Відкритість української влади як системний функціональний феномен у сфері управління [Електронний ресурс] / Т. Корнеева. – Режим доступу : <http://www.isu.org.ua>.
16. Несторенко О. Інформаційне суспільство, електронна Україна та геоінформаційні технології [Електронний ресурс] / О. Несторенко. – Режим доступу : http://www.ecomm.kiev.ua/gis/gis_usage.
17. Примеры внедрения: использование информационных технологий в процессе государственного управления. Опыт стран СНГ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com/rus/government>.
18. Примеры внедрения: использование информационных технологий в процессе государственного управления. Опыт зарубежных стран [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com/rus/government>.
19. Про електронний цифровий підпис : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.e-ukraine.org.ua/index.php?mod=pidpis>.
20. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.e-ukraine.org.ua>.
21. Про поліпшення картографічного забезпечення державних та інших потреб в Україні : Указ Президента України № 575/2001 від 01.08.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
22. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи

"Електронний уряд": Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 208 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.e-ukraine.info>.

23. Про затвердження Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу : Постанова Кабінету Міністрів України № 680 від 26.05.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

24. Про затвердження Положення про центральний засвідчувальний орган : Постанова Кабінету Міністрів України № 1451 від 28.10.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

25. Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності : Постанова Кабінету Міністрів України № 1452 від 28.10.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

26. Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України № 1453 від 28.10.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

27. Про затвердження Порядку обов'язкової передачі документованої інформації : Постанова Кабінету Міністрів України № 1454 від 28.10.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

28. Про загальнодержавну програму "Електронна Україна" : Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stc.gov.ua>.

29. Про створення електронної інформаційної системи "Електронний уряд України" : Проект Постанови Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stc.gov.ua>.

30. Реализация проектов электронного правительства. Мировой и отечественный опыт [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com>.

31. Шматько О. Реализация ініціативи "Публічні бібліотеки – мости до е-урядування" [Електронний ресурс] / О. Шматько. – Режим доступу : dialog.lviv.ua/assets/Publichni-biblioteku.

32. Асамблея європейських регіонів. Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.aer.eu/en/home.html>.

33. Децентралізація підвищить конкурентоспроможність регіонів. Офіційний веб-сайт Фонду ефективного управління. – Режим доступу : http://ua.debaty.org/cms/decentralizatia_main.

34. Директива 1999/93/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13.12.1999 р. "Про систему електронних підписів, що застосовується в межах Співтовариства" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_240.

35. Директива 97/7 Європейського парламенту та Ради від 20.05.1997 р.

"Про захист прав споживачів в дистанційних картках" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gipi.internews.ua>.

36. Директива 2000/31/ЄС від 08.06.2000 р. Концепція формування системи національних інформаційних ресурсів. – Режим доступу : <http://www.stc.gov.ua>.

37. Директива 2000/31/ЄС від 08.06.2000 р. "Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема електронної комерції, на внутрішньому ринку" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gipi.internews.ua>.

38. Директива 2000/46/ЄС від 18.09.2000 "Про відкриття і ведення діяльності установ – емітентів електронних грошей, а також здійснення розумного нагляду за цією діяльністю" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gipi.internews.ua/ukr/base/ukraine/e_signature/Direct_2000.46.C.pdf.

39. Інформаційні матеріали сайту представництва ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.kiev.ua>.

40. Інформаційні матеріали сайту "Електронна Україна" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.e-ukraine.org.ua>.

41. Интернет-порталы органов государственной власти как ключевая составляющая "электронного правительства" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com/rus/government/newsletters/issue10.asp>.

42. ЛигаБизнесИнформ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.liga.net.

43. Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.nau.kiev.ua.

44. Показатели раздела "Электронное Правительство – eGovernment" для мониторинга инициативы ЕС "Электронная Европа – eEurope" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.europa.eu.int/information_societyf.